

„ELBÚCSÚZKODOM”

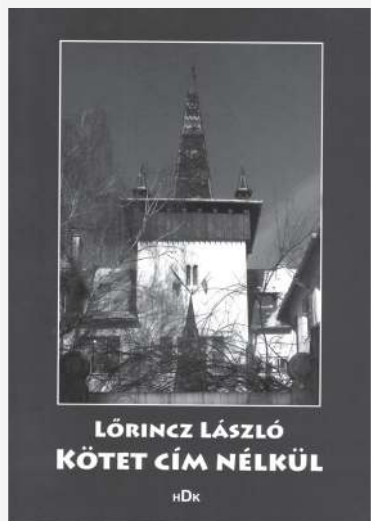
Mint egy boltívben a zárókő elhelyezése, úgy vált teljessé e kötettel Lőrincz László összes irodalmi műveinek megjelenése, a HDK Kiadó gondozásában. A szerző összes verseit már 2009-ben kézbe vehette a közönség, ezúttal a prózai írások olvashatók. A 90 éves író, költő, pedagógus, saját bevallása szerint, a 2006-ban megjelent Maradék történetek kiegészítésének szánta e válogatást, ezért is –szándékosan– adta e cím nélküli címet, mintegy elbúcsúzva az írástól.

E novellák az életpálya minden állomásáról pillanatképet nyújtanak, mégpedig történetekben. Elég volt maga körül a történelmet, figyelnie, a történelem is „figyelt reá”. Mert Lőrincz Lászlónak vannak még Történetei! Sajátos humorral az iskolában töltött éveiről, akár egy elhalasztott akasztásról (Ne hagyj magad, Csipák!) vagy egy temetetlen halotról (Mese a komisszár haláláról). Akár a világháborúról (Furcsa háború, Perpetuum mobile), Erdély román katonai megszállásáról (Magasiskola, Levél az utolsó postavonattal), a Kolozsvárról való elhurcoltatásáról... és a szibériai kényszermunkatáborban töltött három év fájdalomról, a lágerbe zárt világról (Ne lopj!), a hazatérésről (Trombitás ember). Vannak történetei az elmúlásról (Négy fal között, Ünnepi temetés), a forradalom utáni egyéni útkeresésről (Séta). Hiszen Lőrincz Lászlót az 1956-os forradalom már Pesten találta (Reflektorfényben, A Pokol tornáca), majd ő szervezte meg a fővárosi Pedagógus Továbbképző Intézetet. Az itteni, valamint az egri főiskolán több évtizedes pedagógiai tapasztalatai, emlékei természetesen ezen írásaiban is visszaköszönnek (Test és lélek, Lapos tanár úr). Mintegy létösszegzés, írói ars poetica, úgy emelkedik ki a kötetből a Várni mindig valamire című novella, amelyben a mindig-örök-várkozást nemzedékének karaktereként jeleníti meg.

A kötetet a szerzővel készült interjú (Visszeemlékezések) és a műveinek bibliográfiája zárja (Lőrincz László művei).

Bár az író vallja, hogy „Vannak emberek, akik állandóan csak búcsúzkodnak” de Lőrincz László irodalmi leveleivel, a novellákkal, hozzáánk e kötettel csak most köszönt be. – Üdvözljük hát!

Szabó Pál

Lőrincz László: Kötet cím nélkül Hódmezővásárhely, HDK Kiadó 2010.

VÁSÁRHELY FIA

KÁRÁSZ JÓZSEF (1914 - 1996)

Tavaly múlt tíz esztendeje, hogy elkerültem Vásárhelyről s most, hogy ennyi év után először állok itt szemben a vásárhelyi közönséggel, előadásom előtt kíváncsodik belőlem néhány őszinte szó. Nem itt születtem, hanem Szegeden, de itt nőttem föl, itt jártam az elemi, itt végeztem a gimnáziumot. Életem legszebb, leggazdagabb éveit, a gyermekkor már-már mesékbe tűnő esztendeit itt éltem át, száz-kétszáz, vagy talán ezer év óta itt nyugszik minden őszám a vásárhelyi temetőben, és ez olyan kapcsolat számomra, amely életem végéig tart, mert az emlékek velem maradnak a sírig.

A mögöttem lévő évtizedben nem múlt el esztendő anélkül, hogy egyszer-kétszer haza ne jöttem volna. Nemcsak a családi kapcsolat és a rokonság vonzott ide. Számomra sokkal több ezeknél ez a város. Ha fáradt voltam, ide jöttem pihenni, s mindig új erőt adott a harcra, az életre ez a föld. Ha bánat ért, ha öröm ért, szaladtam haza. Ha kétségekkel érkeztem, hitben megerősödve utaztam vissza. Sokszor nem is tudta senki, hogy itt jártam. Sokszor el sem tudtam mondani senkinek, hogy miért jöttem, hiszen az eltűnő évekkel együtt barátaim, ismerőseim száma is egyre fogyott. Kicsérlődött a diákság az iskolákban. A korszón ma más fiatalság jár, a Fekete Sasban más közönség ül együtt. Az utóbbi években már végigjárhattam a várost, hogy az utcán nem szólított meg senki, még köszönni sem kellett senkinek, mintha teljesen idegen helyen jártam volna.

Az én arcom is megváltozott, de a város arca is. A Kossuth teret például parkírozták. Ahol diákkoromban minden március idusán magas emelvényről Muzsi tanár úr, vagy Kun Béla bátyánk tartotta tüzes szónoklatát a vásár-

helyi népnek, azon a helyen ma Pásztor János gyönyörű hősi emlékműve áll. A Kaszap utca, ahol nagyapámék házában én is laktam, akkor még görbe volt. A Béla utca nyílásával szemben, ha jól emlékszem, a Gojdárék háza kiugrott a sorból, kikönyökölt az úttestre, a járdára, úgy, hogy a mi házunktól, amely a Kaszap utca alsó végén állt, csak úgy tudtunk kilátni, a Nagytúrára, ha átmentünk a túlsó oldalra. Ma a Kaszap utca nyílegyes.

Tavaly Berlinből is hazalátogattam néhány napra. Pákozdy Ferenc barátom cikkeiből már ott értesültem arról, hogy milyen szörnyű pusztítást végzett határunkban a víz. Meg kellett nézmem. A kép tényleg ijesztő volt. A régi, kiszáradt tómedrek, laposok megteltek vízzel, a gazdák halásztak. Kétféle méter nád és gyékény burjánzott mindenfelé, ahol azelőtt búzát arattak. Láttam a sok összedől tanyát, néztem az elvadult tájat és arra gondoltam, ilyen lehetett száz, vagy kétszáz évvel ezelőtt a határ. Aggódva kérdezgettem: vajon egy egész generáció munkája elég lesz-e ahhoz, hogy a földet ismét kultúrtájává változtassa át?

Sok minden történt ebben a városban az elmúlt tíz évben, jó is, rossz is. Nem folytatom a felsorolást, mert sohasem érnék a végére. Különbö is ismeri ezeket a dolgokat itt mindenki. Csak annyit még: ahogy múltak az évek, ahogy rövid látogatásaim alkalmával figyeltem a várost, azt vettem észre, hogy évről-évre szegényebb, kopottabb, öregebb lett. Igaz, látogatásaim mindig inkább télre estek, amikor a fákon nincsen lomb, amikor szinte meztelenül állnak az utcákon a házak. Talán innen származik ez a benyomásom és lehet, hogy nincsen igazam. Tudom, sokat fejlődött a város, de én a tíz év előtti Vásárhelyt ismerem igazán és az idő megszépít mindent, még a fájdalmakat is.

Vásárhely számomra egy külön világ: gyermekkorom, ifjúságom tündérvilága. Tíz év óta csak ritkán látom, nem lakom már falai között, de ez nem jelenti, hogy elszakadtam volna tőle. A lélek, az a különös ősi magyar lelkeség, amit semmi változás nem törölhet ki az életéből, ez lakik én bennem is. Csodálatos varázsa van ennek a földnek! Aki innen indult el, az óceán partján is a Tisza partjáról álmodik.

Jöhetnek újabb, még nehezebb tíz esztendő. Nem látok a jövőbe, nem tudhatom, akkor hogyan vélekedik majd rólam a város: megáld-e vagy megtagad, de én akkor is, mindég Vásárhely fia maradok.

Kárász József

Elhangzott 1943 telén, *A népi írók és az új Magyarország* című előadás bevezetőjeként.

Nyomatásban most, a Vásárhelyi Látóhatárban jelenik meg először.

Közreadja: ifj. Kárász József